

Pyröeänoja SE0820470

Bevarandeplan Natura 2000-område

Länstyrelsen
Norrbotten

Titel: Pyröeänoja SE0820470
Bevarandeplan Natura 2000-område.
Diarienummer: 511-12237-2017
Omslagsbild: Länsstyrelsen i Norrbottens län
Kontaktuppgifter: Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå
Telefon: 010-225 50 00 fax: 0920-22 84 11
E-post: norrbotten@lansstyrelsen.se
Internet: www.lansstyrelsen.se/norrbotten

ISSN: 0283-9636

Områdesinformation

Uppdaterad:	2019-12-17
Kommun:	Pajala
Läge:	20 km nordost om Pajala
Markägarförhållanden:	Privat
Områdets totala areal:	3,7 ha
Områdestyp:	Föreslaget område av gemenskapsintresse (pSCI) 2001-06-01 Område av gemenskapsintresse (SCI) 2005-01-01 Särskilt bevarandeområde (SAC) 2011-03-01. Regeringsbeslut M2010/4648/Nm
Ytterligare skyddsform:	Saknas
Berörda samebyar:	Muonio

Innehållsförteckning

Allmänt	5
Vad är en bevarandeplan?	5
Tillståndsplikt och samråd.....	5
Översiktskarta.....	6
Naturtyper och arter som ska bevaras i området	7
Bevarandesyfte.....	7
Beskrivning av området.....	8
Bevarandemål.....	9
Hotbild	10
Bevarandeåtgärder.....	12
Bevarandetillstånd	12
Bilaga 1 - Naturtyper och arter.....	13

Allmänt

EU-länderna jobbar gemensamt för att värna om den biologiska mångfalden och har enats om vilka naturtyper och arter som är extra viktiga att skydda och bevara. Dessa finns listade i art- och habitatdirektivet samt i fågeldirektivet. De områden som ingår i det europeiska nätverket Natura 2000 har pekats ut eftersom de innehåller en eller flera av dessa naturtyper och/eller arter och är ett led i att skydda dessa. Vissa arter och naturtyper i direktiven är prioriterade vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dem. Varje område som ingår i Natura 2000-nätverket föreslås av respektive länsstyrelse och beslutas av regeringen.

Vad är en bevarandeplan?

Över hela Sverige finns idag en stor mängd naturområden som ingår i Natura 2000. Till varje sådant område finns det en bevarandeplan som ur olika aspekter beskriver området och dess syfte, mål och värden. Bevarandeplanen är tänkt att fungera som:

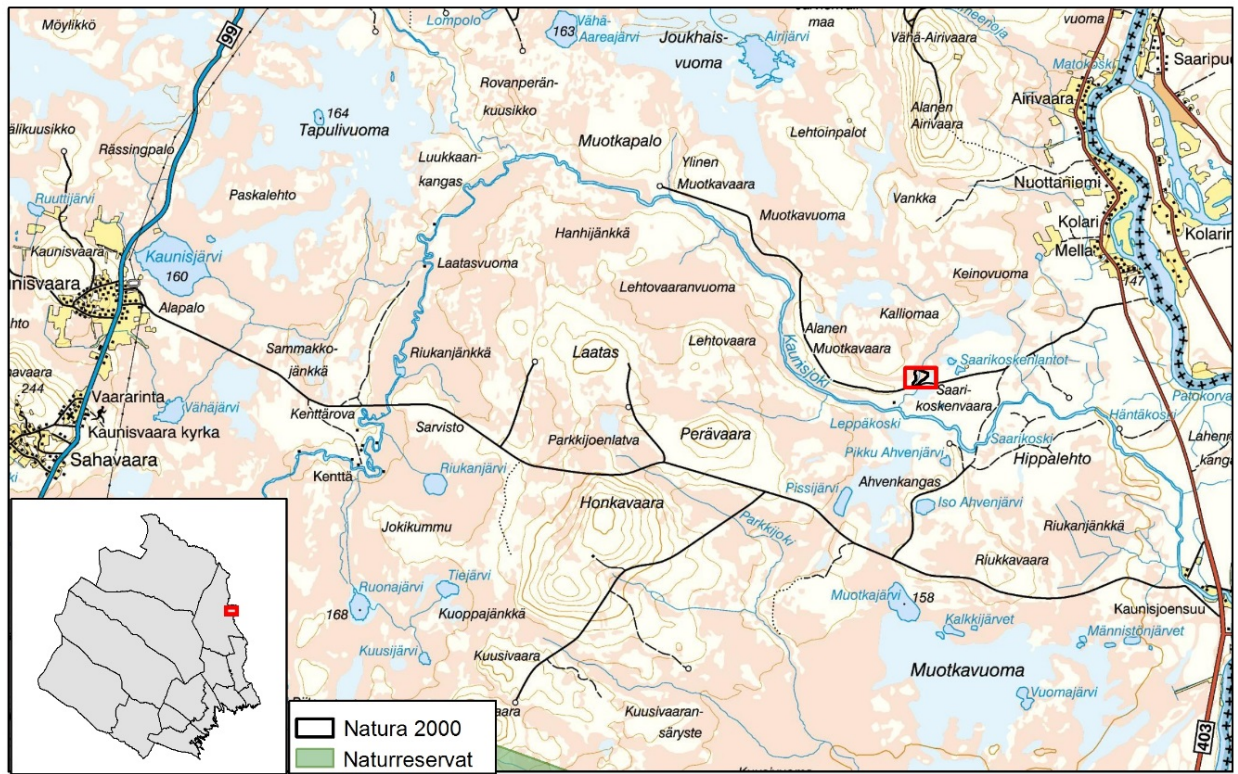
- Ett vägledande dokument för berörda myndigheter, kommuner, exploatörer m.fl. vid eventuella bedömningar och prövningar som kan ske vid exploatering eller andra åtgärder som riskerar att skada Natura 2000-området.
- Ett informationsunderlag vid bedömning av om området är tillräckligt skyddat och för hur området bör skötas för att på bästa sätt upprätthålla eller utveckla de naturvärden som pekats ut där.
- En informationskälla till markägare, brukare, marknadsaktörer och allmänhet om området och vilka värden som är speciella för just där.

Tillståndsplikt och samråd

Särskild lagstiftning gäller för Natura 2000-områden. Detta regleras i miljöbalken, 7 kap. 27-29§§. För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön inom området. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet.

Ett tillstånd får lämnas endast om verksamheten/åtgärden ensam eller tillsammans med andra pågående eller planerade verksamheter/åtgärder inte kan skada den eller de livsmiljöer i området som avses att skyddas. Den får inte heller medföra att arter som avses att skyddas utsätts för en störning som på ett betydande sätt kan försvåra bevarandet av dessa inom området. Särskilda undantag kan göras från detta, men endast med regeringens tillstånd. Mer information om detta finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Översiktskarta

Naturtyper och arter som ska bevaras i området

Kod	Art
1393	Käppkrokmossa (<i>Drepanocladus vernicosus</i>)

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Andel (%)
7310	*Aapamyr ¹	3,7	100

* - Naturtyp prioriterad inom EU

¹) Fastställd av regeringen.

Ovan redovisas naturtyper och arter från art- och habitatdirektivet som pekats ut som värdefulla i området. Det baseras på bästa tillgängliga kunskap, vilket för vissa områden skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har i dessa fall för avsikt att föreslå ändringarna till regeringen när tillfälle ges.

Information om naturtypernas utbredning inom området finns i kartverket Skyddad natur. Det finns på Naturvårdsverkets hemsida och hittas genom att där söka på "kartverket skyddad natur". Kartan över naturtyper hittas under Naturtypskarteringar.

Bevarandesyfte

Det övergripande syftet för områdets bevarande är att det (enligt 16§ Förordningen om områdesskydd) ska bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att upprätthålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de ingående naturtyperna och arterna på biogeografisk nivå, dvs. för hela nätverket. Det enskilda Natura 2000-områdets syfte är också att lokalt bevara eller återskapa ett gynnsamt bevarandetillstånd för de naturtyper och arter som utpekats.

Prioriterade bevarandevärden

Pyröeänoja har pekats ut som Natura 2000-område för slåttermyrens höga natur- och kulturhistoriska värden. Slåttermyren har traditionellt använts som en viktig källa till vinterfoder. Det har skapat en unik miljö med ett rikt växt- och djurliv och kulturlämningar i form av hölador och hässjestöror. Slåttern hindrar igenväxning och unika lavar trivs på kulturlämningarnas åldrade trä. Många vadarfåglar verkar gynnas i sitt födosök av insekter på den slagna myren. Slåttermyrar som hålls i god hävd är därför viktiga att bevara. Marktypen utgör även livsmiljö för en rad olika våtmarks mossor och fuktälskande organismer.

Syftet med området är att bevara den värdefulla naturmiljön med sin speciella karaktär och stora biologiska mångfald. Slåttermyren ska ges förutsättningar att upprätthålla eller

förbättra sina höga värden knutna till naturtypen. Även den utpekade arten käppkrokmossa ska ha goda livsförutsättningar inom området.

Prioriterade åtgärder

Naturtyperna ska få den skötsel som krävs för att upprätthålla eller förbättra sina höga värden knutna till naturtypen.

Gynnsam bevarandestatus

En livsmiljös bevarandestatus anses gynnsam när:

1. Dess naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde och de ytor den täcker inom detta område är stabila eller ökande.
2. Den särskilda struktur och de särskilda funktioner som är nödvändiga för att den ska kunna bibehållas på lång sikt finns och sannolikt kommer att finnas under en överskådlig framtid.
3. Bevarandestatusen hos dess typiska arter är gynnsam.

En arts bevarandestatus anses gynnsam när:

1. Uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö.
2. Artens naturliga eller hävdbevingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid.
3. Det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Pyröeänoja ligger ca 2 mil nordost om Pajala. Det lilla området består av en slåttermyr som hävdats med lieslåtter och traditionell skötsel sedan ca 1750. Natur- och kulturmiljövärdena är unika och består av en låg slåtterkoja från 1700-talet intill myrkanten, traditionella hässjor samt fyra slåtterlador för förvaring av skörden. Det mest utmärkande är silängsbruket där vattnet på ett snillrikt sätt leds från huvudfåran via två breda sildiken och med hjälp av tio enkla dämmen åstadkommer en näringsrik översilning över större delen av slåttermyren på försommaren.

Slåttermynen ligger i södra delen av en utlöpare från det mycket större våtmarkskomplexet Aarevuoma. Skogsmarken runt slåttermynen är småkuperad av låga kullar i det annars så flacka landskapet med enorma myrmarker. En bilväg passerar söder om slåttermynen och gör det enkelt att färdas hit. Bäckan Pyröeänoja rinner genom slåttermynen rakt söderut där den ansluter till det större vattendraget Kaunisjoki.

Berggrunden i området består av basiska vulkaniter och biotitgnejser. Urlakade mineraler och översilning ger myren en tydligt intermediär vegetationssammansättning som domineras av sjöfräken, strängstarr och vattenklöver. Även kråklöver, trådstarr, flaskstarr och dystarr är vanligt förekommande arter. Bland mossorna dominerar vitmossor som klyvbladsvitmossa, björnvitmossa och brun glansvitmossa tillsammans med skedbladsmossa, kärrpraktmossa och kärrkrokmossa. På enstaka ställen förekommer mossor som indikerar rikare miljö, till exempel kärrmörkia, piprensarmossa och späd skorpionmossa. Käppkrokmossan växer i höljor med järnockraförekomst. Området är klassat i högsta naturvårdsklass (klass 1) i våtmarksinventeringen.

Silängsbruket på slåttermynen utgörs av ett tiotal kvadratmeterstora dämmen gjorda av sammanfogade brädor. Dämmena är lösttagbara och sätts ner vertikalt tvärs över bäck och sildiken vid fasta anordningar (pålar/störor), så att vattnet på ett effektivt sätt leds ut över stora delar av slåttermynen och långsamt översilar den, innan det rinner tillbaka i bäcken. På så sätt övergödslas och syresätts myren, vilket ökar dess avkastningsförmåga och gör det möjligt att skörda årligen.

Bevarandemål

Bevarandemålet beskriver det tillstånd som ska råda när naturtypen/arten har uppnått gynnsamt bevarandetillstånd och genom detta också på bästa sätt fyller sin funktion i Natura 2000-nätverket. Det är tänkt att fungera som en vägledning vid t.ex. skötselplanering och uppföljning men utgör också ett viktigt underlag vid tillståndsprovning. De angivna arealerna får avvika från bevarandemålen om det är till följd av naturliga förändringar. För en beskrivning av arten och naturtyperna, se Bilaga 1.

Käppkrokmossa 1393

Områdets bestånd av käppkrokmossa ska vara livskraftiga och inte minska i utbredning. Artens livsmiljö ska inte minska eller försämrans och ska ha en naturlig hydrologi.

Aapamyr 7310

Naturtypen ska fortsätta att ha en areal på minst 3,7 ha. Det stora sammanhängande myrkomplexet ska ha intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Åtgärder i omgivningen får inte negativt påverka myrens naturliga vattennivå i grundvatten och torv. I komplexet ska olika strukturer som strängar, flarkar och/eller höljor, samt

vegetation av både mosse- och kärrtyp förekomma. Körskador eller diken med avvattande effekt får inte finnas. Omgivande skog ska vara intakt i sådan utsträckning att den utgör en fungerande naturlig buffertzona som t.ex. förhindrar läckage av näring och sediment. Det ska även finnas en tydlig förekomst av för naturtypen typiska arter av kärlväxter, mossor och fåglar.

Hotbild

Nedan beskrivs ett antal potentiella hot mot Natura 2000-områdets värden. Hoten som redovisas är exempel på verksamheter och aktiviteter som bedöms kunna åstadkomma en negativ påverkan

på de utpekade naturtyperna och arterna. Texten syftar till att vara vägledande vid prövning och förvaltning. Den ska dock inte ses som komplett utan även andra hotbilder än de som beskrivs här kan bli aktuella och varje enskilt områdes förutsättningar ska alltid beaktas. Om något sker inom eller utanför Natura 2000-området är inte avgörande för prövningen, utan så länge negativa effekter riskerar att uppstå för de utpekade värdena så bedöms det som ett hot.

Typiska arter

De typiska arterna är arter som valts ut eftersom de är knutna till viktiga strukturer eller funktioner i naturtypen eller själv utgör ett värde. De är ofta känsliga och reagerar då snabbt på negativ förändring. Detta gör att de är positiva indikatorer för naturtypen och deras förekomst utgör därmed en bedömningsgrund för naturtypens bevarandestatus. En generell förutsättning för gynnsam bevarandestatus är att ingen påtaglig minskning ska ske av populationerna av de typiska arterna i naturtypen.

- Terrängkörning på barmark kan orsaka mekanisk skada på markskiktet. Detta gäller i synnerhet våtmarker vilka har ett markskikt som är extra känsligt och där det även kan skapas en avvattande effekt. Om terrängkörning måste ske i samband till brukandet av myren ska detta därför ske med stor försiktighet.
- Utebliven skötsel i form av hävd orsakar på sikt igenväxning med förlust av livsmiljöer och biologisk mångfald.
- Kalkning, användning av gödsel eller bekämpningsmedel inom/i direkt anslutning till slåttermynen kan ödelägga dess biologiska mångfald.
- Dikning eller andra åtgärder med avvattande effekt (gäller ej sildikessystemet) skulle riskera att skada naturtypernas tillstånd och biologiska mångfald genom bl.a. sänkt vattennivån i myren. Detta skulle också utgöra ett hot mot käppkrokmossan. Avvattningen riskerar även att frigöra och transportera ut skadliga ämnen samt

grumlande partiklar i angränsande vattenmiljö.

- Åtgärder eller underhåll av vägar i anslutning till vatten och våtmark kan orsaka skador om de görs på fel sätt. Arbete med vägdiken eller byten av vägtrummor är exempel på åtgärder som kan orsaka skador i form av grumling, transport av sediment, avvattning eller orsaka vandringshinder för fisk.
- Fysisk påverkan på vattenmiljön eller dess omgivning kan göra skada genom påverkan på dess strukturer, naturtillstånd och vattenföring. Grävning, dämning, rätning, schaktning, muddring, körning på bottnar, nyanläggning eller rensning av anslutande diken är exempel på sådana åtgärder och de kan leda till skadade bottnar, grumling, utsläpp av gödande eller på annat vis skadliga ämnen samt skapa vandringshinder (gäller ej dämmen och sildikessystemet).
- Brytning av torv förstör det stabila växtsamhället och livsmiljön för marklevande organismer. All grävning eller schaktning i eller i nära anslutning till slåttermynen riskerar att försämra livsmiljön genom förändrad hydrologi, näringstillförsel eller oönskad sedimenttransport.
- Brytning av mineral inom eller i anslutning till området kan orsaka stor skada på samtliga naturtyper, med konsekvenser som t.ex. förlust av naturtyper, sänkt grundvattennivå och utsläpp av slam och skadliga ämnen i markerna och vattenmiljöer. Detta gäller både etablering och pågående verksamhet. Även föregående prospektering kan innebära ett negativt ingrepp i naturmiljön.
- Skogliga åtgärder som avverkning, röjning och gallring i intilliggande områden kan vara skadliga genom att de påverkar lokalklimatet och/eller hydrologin inom området. Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket som gödsling, kalkning, markberedning och dikning rubbar det naturliga tillståndet genom t.ex. en förändring av den lokala vattenkemin, hydrologin och artsammansättningen. Körskador riskerar även att skada intilliggande vattenmiljö genom exempelvis grumling, gödning och utfällning av skadliga ämnen.
- Alla andra typer av exploatering t.ex. nybyggnation eller utbyggnad av anläggningar, infrastruktur och liknande utgör alla ett väsentligt ingrepp i naturmiljön och kan hota viktiga värden.

Bevarandeåtgärder

Bevarandeåtgärderna i området ska leda till att de uppsatta bevarandemålen uppfylls över tiden. Det innebär att området måste ha ett tillfredställande skydd mot bland annat exploatering, samt att de skötselkrävande naturtyperna och arterna får den skötsel som krävs för att de ska nå eller upprätthålla ett gynnsamt bevarandetillstånd.

Områdets skydd

Inom området gäller Natura 2000-bestämmelserna (7 kap 28-29 § miljöbalken) och övriga former av områdesskydd saknas. Slåttermynen har varken åtagandeplan eller miljöersättning år 2017. Den hävdas av privat person.

Skötselåtgärder

Området ska bevaras med lämplig hävd (slåtter) så att myren inte växer igen med buskar och sly. Graden av hävd ska anpassas så att slåttermynen varken tillförs eller utarmas på näring. Det är viktigt att slåtter sker vid rätt tidpunkt för att behålla florans sammansättning. Om den sker för tidigt kan växtarter som är beroende av att sprida sig med frön, ännu inte ha hunnit gå i frukt. Om den sker för sent har det ingen större biologisk effekt. Fodret får dessutom sämre näringsvärde.

Slåttermynen får inte hävdas med hjälp av redskap som finhackar och sprider slåttermaterialet, eftersom det kväver mossorna och övergödslar myren. Redskapet ska vara klippande eller skärande eftersom trasiga/avslitna snitt ökar risken för uttorkning och infektioner hos växterna. Slåtterhöjden ska vara låg, men inte understiga myrens vattennivå för att undvika skada på myrvegetationen. Om snittytan hamnar under vattnet ökar risken för svampangrepp och röta. Myrhöet ska ges möjlighet att hinna fröa av sig före bortförsel. Skörden får inte lämnas kvar på marken eftersom det kväver och övergödslar myrvegetationen. Andra åtgärder som ökar förutsättningarna för att uppnå bevarandemålen för området kan bli aktuella i framtiden efter särskild utredning.

Bevarandetillstånd

Området har i dagsläget och under lång tid tillbaka fått en ändamålsenlig skötsel och hyser höga naturvärden. Därför bedöms den utpekade naturtypen och arten ha ett bevarandetillstånd som i dagsläget är gynnsamt inom området.

Bilaga 1 - Naturtyper och arter

Enligt Naturvårdsverkets vägledning för svenska naturtyper och arter.

*1393 – Käppkrokmossa (*Hamatocaulis vernicosus*)*

Käppkrokmossa förekommer i en sydlig och en nordlig genetisk form. Den nordliga är den vanligaste och minst hotad medan den sydliga formen är idag sällsyntare och mer hotad.

Arten växer i källpåverkade kärr, källor och på stränder av sjöar och vattendrag. Den hittas i mineralrika, men vanligen inte speciellt kalkrika miljöer, ofta på platser med järnutfällningar eller svagt förhöjda halter av närsalter. Ofta finns det myrbräcka i samma typ av kärr.

Sporkapslar hos denna art är ytterst sällsynta i Sverige, varför vegetativ spridning antas vara den dominerande spridningsformen. Arten förväntas normalt kunna sprida sig som mest 5 meter vegetativt och 10 kilometer med sporer under en 10-årsperiod.

7310 - Aapamyrrar

Beskrivning

Aapamyrrar är aapamyrskomplex eller myrkomplex som domineras av kärr eller blandmyr i de centrala delarna. De centrala kärren är i huvudsak minerotrofa men kan i viss mån vara limnogen påverkade. Myrkomplex är mosaiker av hydrologiskt sammanhängande myrmark.

Aapamyren är nordlig och bäst utbildad ovan Limes Norrlandicus. Normalt är aapamyrrar >20 ha och omfattar vidsträckta öppna myrpartier. Aapamyren utgörs alltid av ett hydrologiskt sammanhängande myrkomplex och domineras ofta av kärr eller blandmyr i de centrala delarna. Strängflarkärr och olika typer av blandmyrrar klassas alltid som aapamyr. Andra myrtyper som därutöver kan ingå i ett aapamyrskomplex är t.ex. mossar av nordlig typ, plana (topogena) och sluttande (soligena) kärr, som kan vara fattiga, intermediära eller rika, källor och källkärr, palsmyrrar, mader (sumpkärr) och sumpskog på torvmark. Ingående naturtyper klassas som undertyper.

Kärren kan vara fattiga till rika samt oligotrofa till mesotrofa. Vissa ingående typer kan ha ett torvdjup som är grundare än 30 cm. Samtliga myrtyper kan vara öppna eller trädklädda, dvs. 0-100% krontäckning. Undertypernas trädtäckning följer respektive naturtyp.

Inom aapamyren kan tuvor, höljor, dystrofa småvatten, dråg, bäckar och mader förekomma. Morfologiska strukturer i torven i form av tuvor, höljor, strängar, gölar, flarkar och enstaka palsar kan förekomma på några av de ingående myrtyperna.

Myrens hydrologi och hydrokemi får inte vara starkt generellt påverkad av antropogena ingrepp. Reversibla, mindre ingrepp som orsakat lokal störning i begränsade delar av myren kan medges.

Naturtypen består normalt av stora myrkomplex och kan innehålla:

Öppna mossar och kärr 7140

Källor och källkärr 7160

Kalktuffkällor 7220

Rikkärr 7230

Aapamyrr 7310

Skogklädd myr 91D0

Lövsumpskog 9080

Palsmyr 7320

Myrsjöar (dystrofa sjöar) 3160

Förutsättningar för bevarande

För att aapamyrrkomplexets olika våtmarkskomponenter ska upprätthållas förutsätter naturtypen intakta hydrologiska förhållanden och en opåverkad hydrokemi. Detta inkluderar att torv inte oxideras som en följd av antropogena ingrepp utan endast som en eventuell följd av naturliga förändringar. Förutsättningarna för limnogen påverkade våtmarker och mader är också en naturlig vattenregim i anslutande vattendrag och sjöar.

Hydrologin och hydrokemin behöver upprätthållas också för att bevara variationen av strukturer/formelement (ex. tuvor, strängar, flarkar, flarkgölar) och olika vegetationstyper som naturligt finns i den komplexa naturtypen samt motverka negativa vegetationsförändringar och igenväxning orsakad av dränering eller luftburet nedfall av näring.

Den karakteristiska vegetationen och strukturerna är också en förutsättning för många av de typiska arterna som har sin livsmiljö inom naturtypen. Gynnsamt tillstånd/bevarandestatus förutsätter att de typiska arterna inte minskar påtagligt i området respektive på biogeografisk nivå eftersom typiska arter indikerar att naturtypen upprätthåller viss kvalitet och viktiga ekologiska funktioner.

För att våtmarkskomponenter med lång skoglig kontinuitet ska upprätthållas måste skogsbruk undvikas. Eventuellt skogsbruk på fastmarksholmar eller anslutande fastmark måste ske med stor naturvårdshänsyn.

Länsstyrelsen
Norrbotten